

Beleid inzake waterbesparing

V2 – mei 2026

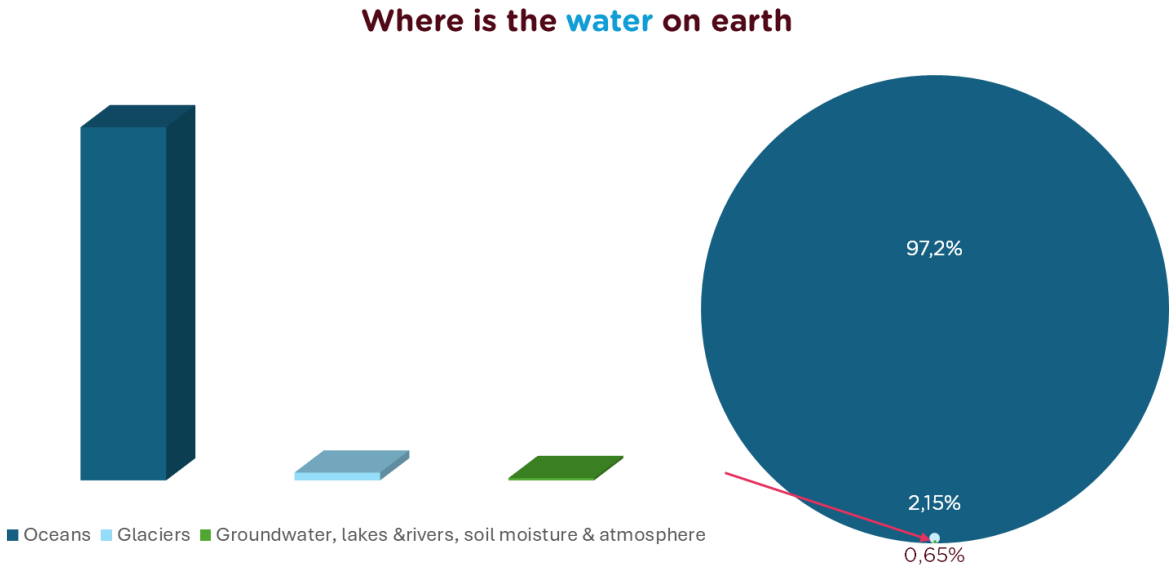
PR CSR0025

Inhoudsopgave

Voorwoord ... 3
Groepscontext ... 4
Leidende principes ... 6
Onze engagementen ... 7
Waterverbruik in onze bedrijfssector ... 9
#1 Meten om te handelen ... 12
Voer een audit uit van het waterverbruik ... 12
Monitor het waterverbruik ... 12
Bestrijd lekken en moderniseer het netwerk ... 13
#2 Minder verbruiken aan de bron ... 16
Installeer waterbesparende sanitaire apparatuur ... 16
Droogtebestendige landschapsarchitectuur introduceren ... 18
Optimaliseer het watergebruik bij dagelijkse taken ... 19
Volg de beste praktijken om het risico op legionellose te voorkomen ... 20
#3 Hergebruiken en recyclen ... 24
Investeer in het hergebruik van regenwater ... 24
Gebruik natuurlijke oplossingen ... 25
#4 Bewustwording vergroten en deelname stimuleren ... 27
Verspreid het waterbesparingsbeleid ... 27
Benader leveranciers prioritair ... 28
Beperk waterverontreiniging ... 29
Stel toegang tot water veilig ... 31

Voorwoord

Onze planeet bestaat voornamelijk uit water, maar slechts 0,65%[1] daarvan is zoet water dat beschikbaar is voor consumptie.

Het beschikbare water is daarom schaars, en Europa is het snelst opwarmende continent ter wereld, wat de seizoensgebonden beschikbaarheid van water[2] in gevaar brengt. Waterschaarste treft nu al ongeveer 34 % van het grondgebied van de Europese Unie en ongeveer 40 % van de bevolking van de Unie gedurende ten minste één seizoen per jaar[3] . Deze situatie zal in de toekomst waarschijnlijk verslechteren als gevolg van de klimaatverandering. [4]

Zuid-Europa en dichtbevolkte gebieden[5] zullen het hardst worden getroffen, waardoor ecosystemen en economieën aan toenemende risico's worden blootgesteld. Toegenomen gebruik van waterverslindende koelsystemen zou de watertekorten in bepaalde regio's kunnen verergeren.

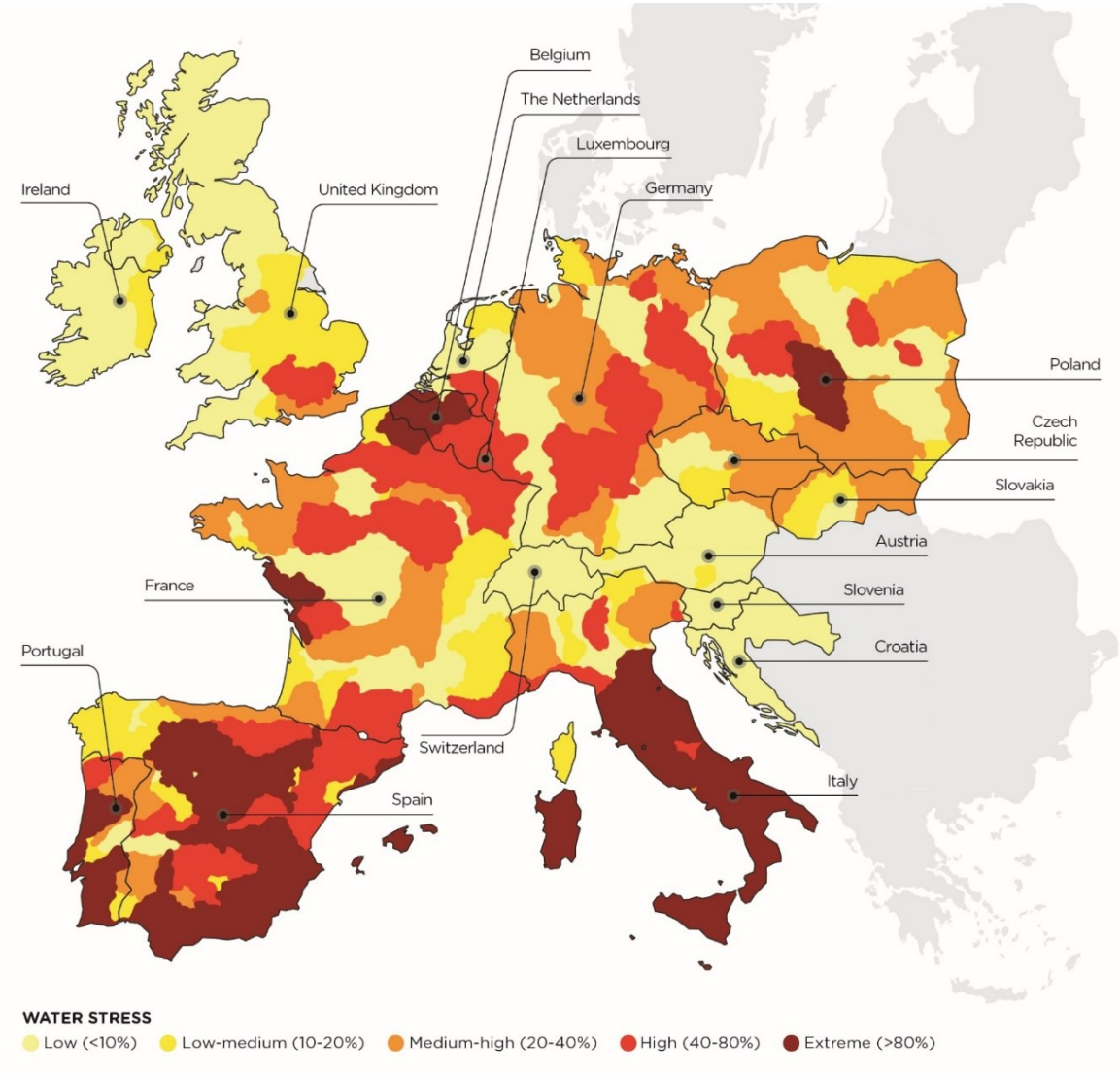
Waterbesparing is daarom van essentieel belang voor de continuïteit van onze activiteiten en de kwaliteit van de zorg en de ondersteuning die wij bieden aan kwetsbare personen. De *emeis*-groep streeft ernaar de goede werking van haar instellingen te waarborgen en tegelijkertijd de watervoorraden te sparen, de exploitatiekosten te beheersen en de weerbaarheid van de groep te versterken.

[1] *https://earthhow.com/how-much-water-is-on-earth/*
[2] *https://www.eea.europa.eu/en/analysis/publications/water-savings-for-a-water-resilient-europe*
[3] *https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=OJ:L_202501179*
[4] *https://www.eea.europa.eu/en/europe-environment-2025/main-report*
[5] *EEA, 2023; Bisselink et al., 2018 en https://www.eea.europa.eu/en/europe-environment-2025/main-report*

Groepscontext

In 2025 voerde *emeis* een analyse uit van haar blootstelling aan klimaatrisico's, waarbij waterstress werd geïdentificeerd als het belangrijkste risico voor de Groep onder de beoordeelde risico's. Hoge niveaus van waterstress kunnen leiden tot spanningen over de verdeling van watervoorraden en tot strenge beperkingen op het gebruik van water, wat de hygiëne, de sanitaire voorzieningen en, meer in het algemeen, de werking van de faciliteiten kan verstoren.[6]

Volgens een realistisch scenario[7] (SSP2-4.5) zullen tegen 2030 bijna al onze faciliteiten in Zuid-Europa en vele vestigingen in het noorden matig of ernstig worden getroffen door waterstress:

[6] *Bron: https://www.wri.org/applications/aqueduct/water-risk-atlas/#/?advanced=false&basemap=hydro&indicator=1b4f2592-09fd-4ac4-afcd-5a0a9a63617b&lat=47.29413372501023&lng=9.602050781250002&mapMode=view&month=1&opacity=0.5&ponderation=DEF&predefined=false&projection=absolute&scenario=optimistic&scope=future&threshold&timeScale=annual&year=2030&zoom=5*

[7] *SSP2-4.5 = +1,6 °C tot 2,5 °C tegen 2050; +2,1 °C tot 3,5 °C tegen 2100*

emeis moet zich actief inzetten voor waterbesparing om de operationele, financiële en reputatierisico's te verminderen. Verantwoord waterbeheer gaat verder dan maatschappelijk verantwoord ondernemen; het is een hefboom voor weerbaarheid, die de bedrijfscontinuïteit garandeert en het concurrentievoordeel van de Groep op de markt versterkt.

De Groep zet zich in om het waterverbruik in al haar faciliteiten op duurzame wijze te verminderen, terwijl de levenskwaliteit, gezondheid en veiligheid van bewoners, patiënten en professionals worden gewaarborgd.

De strategie en aanbevelingen *van emeis* sluiten aan bij de Europese strategie voor waterweerbaarheid die in juni 2025 door de Europese Commissie werd gepubliceerd en die tot doel heeft **het waterverbruik tegen 2030 met ten minste 10%** te **verminderen ten opzichte van 2025**.

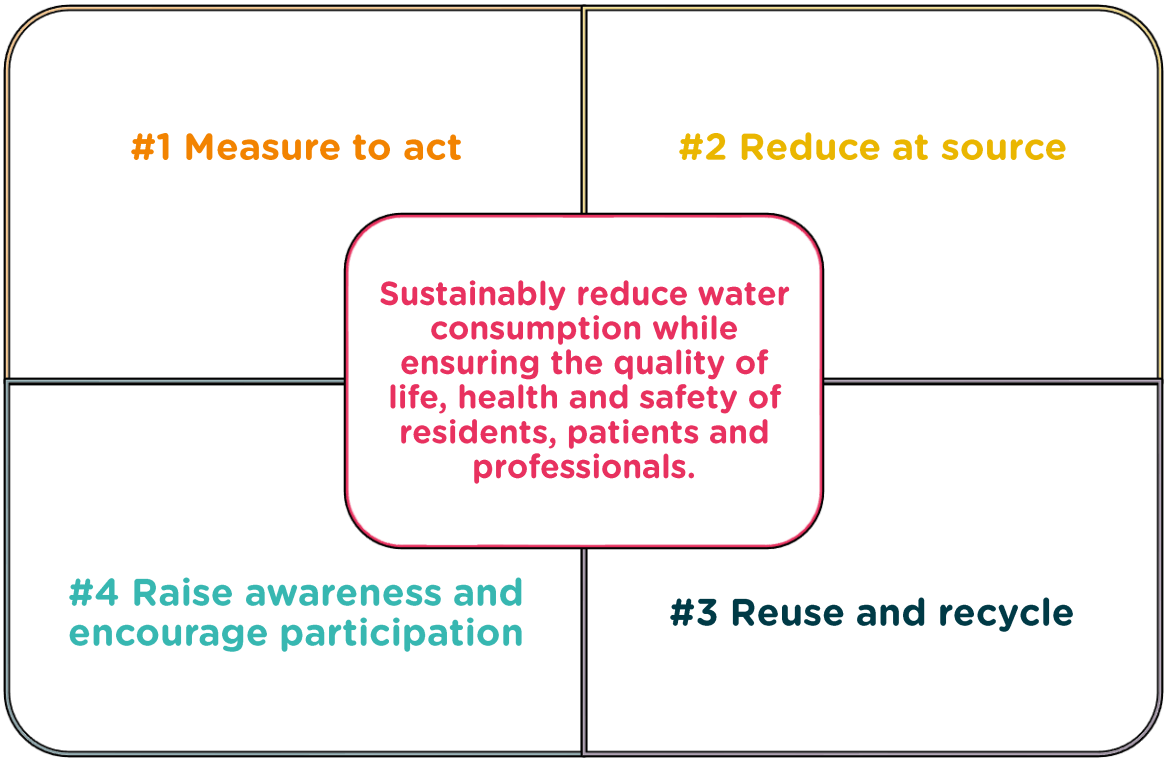
Bestuur en sturing

Dit beleid is van toepassing op alle *emeis*-vestigingen in Europa, met inbegrip van woonzorgcentra, assistentiewoningen, klinieken, kantoren, alsook renovatie- en bouwprojecten.

Elk land stemt zijn maatregelen af op de lokale omstandigheden – toegang tot water, klimatologische omstandigheden, nationale regelgeving, enz. – onder toezicht van de afdeling MVO en de energie- en vastgoedbeheerders.

Leidende principes

Dit waterbesparingsbeleid is gebaseerd op vier pijlers:

Onze engagementen

1. Meten om te handelen

Vereiste	Nr.	Engagement	Doel	Deadline
Doelstelling	**1**	Het waterverbruik met 10% verminderen ten opzichte van 2025 (in m³/bed/jaar).	Alle landen	4e kwartaal 2030
Doelstelling	**2**	Het waterverbruik per faciliteit maandelijks monitoren en halfjaarlijks consolideren in termen van intensiteit (m³/jaar, m³/bed/jaar, m³/m²) en waarde (€ of lokale valuta).	Alle landen	Reeds geïmplementeerd
Doelstelling	**3**	Identificeer de 10% van de vestigingen die voor verbetering vatbaar zijn wat betreft waterverbruik in m³/bed/jaar *(zie de Roadmap voor energiebeheer 2025).*	Alle landen	4e kwartaal 2025
Doelstelling	**4**	Stel gedetailleerde kortetermijnactieplannen op voor "verbeterbare" faciliteiten *(zie de Roadmap voor energiebeheer 2025)*	Alle landen	2e kwartaal 2026
Doelstelling	**5**	Inzet van systemen voor het op afstand uitlezen van meters voor de hoofdmeters van alle leveranciers waar de gegevensverzameling niet automatisch en maandelijks plaatsvindt, met uitzondering van irrelevante gevallen *(zie de Roadmap voor energiebeheer 2025)*	100% van de faciliteiten	4e kwartaal 2026

2. Verminderen aan de bron

Vereiste	Nr.	Engagement	Doel	Deadline
Doelstelling	**6**	Systematisch waterbesparende apparatuur installeren	100% van de faciliteiten	2e kwartaal 2027
Doelstelling	**7**	Vanaf 01-01-2026 vaatwassers en wasmachines geleidelijk vervangen door waterbesparende modellen	100% van de faciliteiten	4e kwartaal 2030

3. Hergebruiken en recyclen

Vereiste	Nr.	Engagement	Doel	Deadline
Doelstelling	**8**	Een kleine regenwateropvangbak (< 350 liter) installeren voor activiteiten, evenementen en het onderhoud van kleine ruimtes (balkons, terrassen, kamerplanten, enz.) *(zie biodiversiteitsbeleid)*	100% van de faciliteiten met een kleine buitenruimte	2e kwartaal 2026
Doelstelling	**9**	Installeer systematisch een regenwateropvangsysteem voor het besproeien en schoonmaken van grote buitenruimtes bij alle nieuwbouwprojecten en ingrijpende renovaties *(zie Green Building strategie).*	100% van de Greenfields-faciliteiten en renovaties met buitenruimtes >100 m².	Reeds geïmplemen-teerd

4. Bewustwording vergroten en deelname stimuleren

Vereiste	Nr.	Engagement	Doel	Deadline
MANDATORY	**10**	Jaarlijks alle medewerkers trainen in 'zorg voor het milieu' *(zie catering en afvalbeheer policy's)*	100% van de faciliteiten	1e kwartaal 2026
Doelstelling	**11**	Opname van waterbesparingsmaatregelen in de beoordelingscriteria voor alle nieuwe aanbestedingen van strategische leveranciers.	100% van de nieuwe aanbeste-dingen	1e kwartaal 2026
MANDATORY	**12**	Pas een geformaliseerd crisisbeheersings- of bedrijfs-continuïteitsplan aan of versterk dit, waarin een scenario voor een verstoring van de watervoorziening is opgenomen.	100% van de faciliteiten	1e kwartaal 2027

Deze concrete engagementen zijn onderverdeeld in twee categorieën:

Mandatory (Verplicht): een norm die door de Groep aan alle vestigingen (in alle landen) wordt opgelegd. "Mandatories" worden opgenomen in het kwaliteits-documentatiesysteem en gecontroleerd door het kwaliteitssysteem aan de hand van audits niveau 1 en 2. De implementatie ervan wordt geverifieerd via stap 4 van het kwaliteitsproces: "geïmplementeerd".

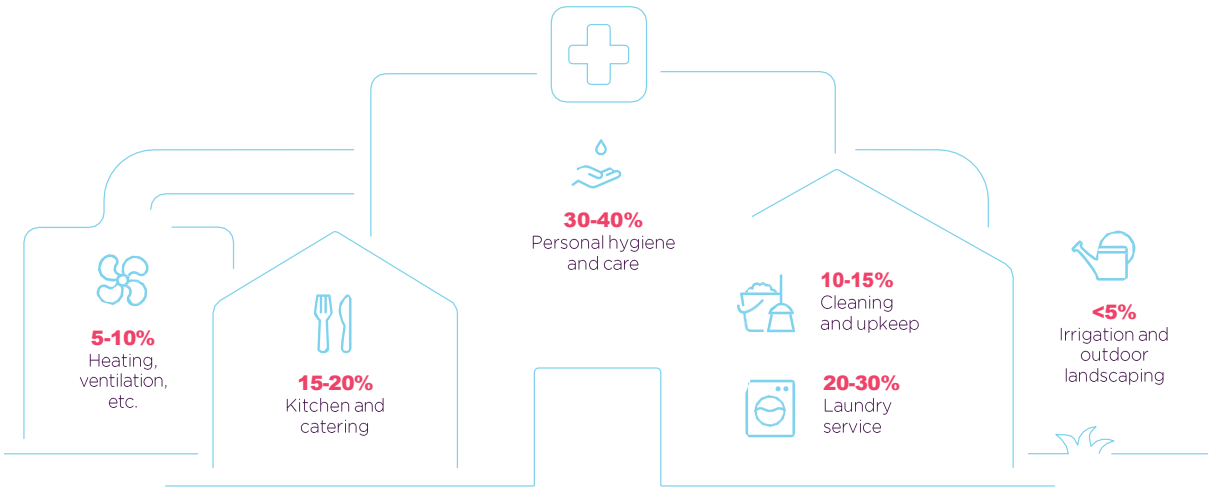
Doelstellingen: zelfopgelegde numerieke doelstellingen, aangepast aan elk land, die een roadmap definiëren en worden gemonitord in de financiële en niet-financiële prestatierapportagesystemen (maandelijks, driemaandelijks of jaarlijks).

Waterverbruik in onze bedrijfssector

Het behoud van watervoorraden is gebaseerd op een globale aanpak die de aanpassing van apparatuur, de optimalisatie van waterbeheersystemen en de bewustmaking van professionals over de uitdagingen van waterbesparing combineert.

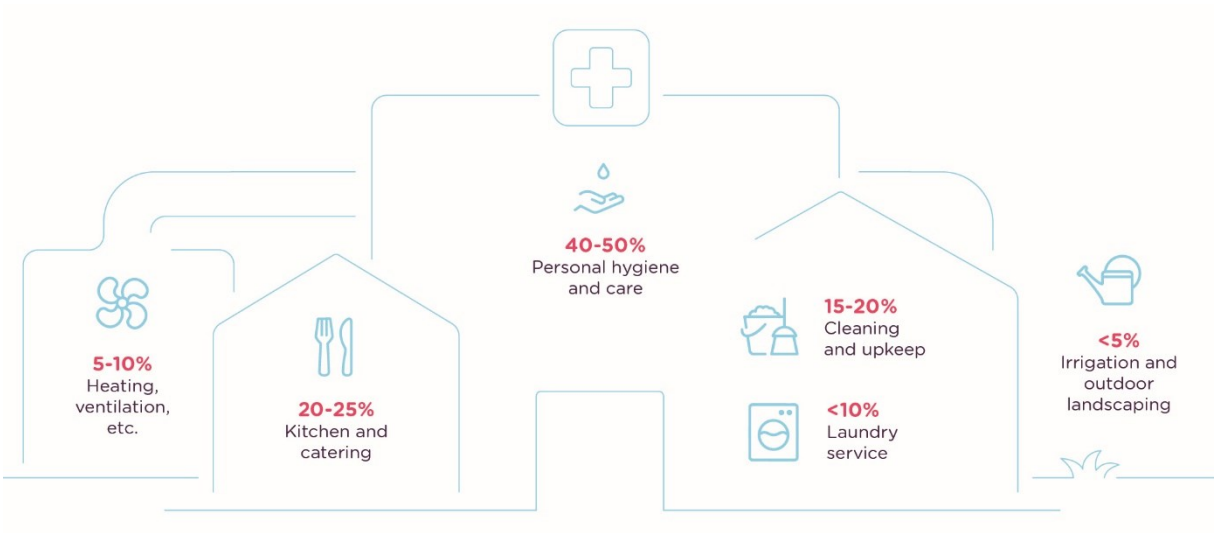
Vandaag verbruikt de gemiddelde Europeaan 144 liter water per dag. Ter vergelijking: de instellingen van *emeis* in Europa verbruikten in 2024 gemiddeld **175 liter per bewoner-patiënt per dag**, d.w.z. 22% meer dan het Europese gemiddelde, tegen totale jaarlijkse kosten van 22,9 miljoen euro.

Ter referentie: het waterverbruik van [8] woonzorgcentra in Europa met een eigen wasserij wordt doorgaans uitgesplitst volgens de toepassingen die in de onderstaande tabel worden weergegeven. In volgorde van belangrijkheid zijn de meest waterintensieve toepassingen: 1. hygiëne en verzorging van bewoners, 2. interne wasserij, en 3. koken en catering:

[8] *https://wastewatergardens.net/pdf/WWG_InfoSheet_InternationalWaterConsump.pdf ; https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S026151771400137X ; https://www.statista.com/topics/7965/residential-care-in-europe/*

In het geval van een uitbestede wasserij verandert de uitsplitsing van het waterverbruik, waarbij de belangrijkste posten, in volgorde van belangrijkheid, worden: 1. hygiëne en verzorging van bewoners, 2. koken en catering, en 3. schoonmaak en onderhoud:

Engagement #1

Meten om te handelen

Voer een audit uit van het waterverbruik

Monitor het waterverbruik

Verhelp lekken en moderniseer het netwerk

#1 Meten om te handelen

Voer een audit uit van het waterverbruik

Voordat er waterbesparende maatregelen worden genomen, is het aan te raden dat landen een audit van hun waterverbruik uitvoeren. Zo kunnen ze de huidige waterverbruikspatronen analyseren en vaststellen waar het meeste water wordt verbruikt.

Een beter inzicht in de belangrijkste toepassingen van water maakt **het mogelijk om prioriteiten te stellen, de meest effectieve hefbomen aan te pakken en realistische, meetbare besparingsdoelen te definiëren**.

Regelmatige audits helpen ook om de voortgang te monitoren en nieuwe mogelijkheden voor optimalisatie te vinden.

Bovendien bieden veel lokale overheidsdiensten gratis waterverbruikscontroles aan, die nuttige analyses opleveren om potentiële besparingsgebieden te identificeren.

Monitor het waterverbruik

"Meten is weten".

Om water te besparen, is het essentieel om te beginnen met **het nauwkeurig meten van het verbruik.** Regelmatige monitoring in de faciliteiten helpt bij het identificeren van bronnen van verspilling, zoals kleine lekken, inefficiënte apparatuur of bepaalde praktijken die meer water verbruiken dan nodig is.

Inzicht in dit verbruik stelt iedereen in staat om eenvoudige maar effectieve maatregelen te nemen, waarvan het cumulatieve effect aanzienlijke water-besparingen kan opleveren.

Naast het besparen van geld is het monitoren van het waterverbruik een **essentieel managementinstrument**: het helpt bij het beheersen van de kosten, het behalen van lokale milieudoelstellingen, het handhaven van een veilige en comfortabele omgeving voor zowel bewoners als personeel, en het levert de gegevens die nodig zijn om werkwijzen in de loop van de tijd aan te passen en te verbeteren.

Vereiste	Nr.	Engagement	Doel	Deadline	KPI
Doelstelling	**1**	Het waterverbruik met 10% verminderen ten opzichte van 2025.	Alle landen	4e kwartaal 2030	*Procentuele vermindering van het waterverbruik in elk land in m³/ bezet bed / jaar*
Doelstelling	**2**	Het maandelijks waterverbruik per vestiging monitoren en halfjaarlijks consolideren in termen van intensiteit en waarde.	Alle landen	Reeds geïmplemen-teerd	*Waterverbruik van elke vestiging in m³/jaar, m³/bed/jaar, m³/m² en €.*

Vereiste	Nr.	Verbintenis	Doel	Deadline	KPI
Doelstelling	**3**	Identificeren van de 10% van de instellingen die "verbeterbaar*" zijn wat betreft waterverbruik in m³/bed/jaar *(zie Roadmap voor energiebeheer 2025).*	Alle landen	4e kwartaal 2025	*Verbruik van de 10% van de instellingen met de hoogste waterintensiteit in vergelijking met het nationale gemiddelde in m³/bed/jaar*
Doelstelling	**4**	Gedetailleerde kortetermijnactieplannen opstellen voor "verbeterbare" faciliteiten *(zie Roadmap voor energiebeheer 2025)*	Alle landen	2e kwartaal 2026	*Aantal "verbeterbare" faciliteiten met een kortetermijn-actieplan/ aantal verbeterbare faciliteiten*

** Een faciliteit wordt als "verbeterbaar" beschouwd wanneer deze tot de 10% behoort met het hoogste waterverbruik in m³ per bed per jaar in vergelijking met het nationale gemiddelde.*

Bestrijd lekken en moderniseer het netwerk

Volgens de Europese Unie **gaat tot 30% van het gezuiverde water verloren door lekken** in het netwerk, een cijfer dat **in Zuid-Europa** kan oplopen tot **40%**, voornamelijk als gevolg van verouderde infrastructuur en een gebrek aan investeringen.

Tegen deze achtergrond moeten alle *emeis*-faciliteiten, en met name die in gebieden die te maken hebben met waterstress, **prioriteit geven aan het voorkomen, opsporen en repareren van lekken.**

Een druppelende kraan kan bijvoorbeeld elke maand enkele honderden liters water verspillen. Of het nu gaat om kranen, leidingen, toiletten of irrigatiesystemen, lekken zijn een belangrijke bron van waterverspilling en vermijdbare kosten.

Landen moeten **prioriteit geven aan het opsporen** en **snel repareren van lekken** en regelmatige onderhoudscontroles invoeren om eventuele afwijkingen op te sporen en te verhelpen.

Het gebruik van geschikte technologieën, zoals lekdetectiesensoren, kan realtime monitoring garanderen en waterverliezen aanzienlijk verminderen.

De aanbevolen maatregelen zijn:

- Controleer regelmatig op lekken, want zelfs een klein druppeltje kan na verloop van tijd tot aanzienlijke verspilling leiden.
- Controleer of de spoelmechanismen goed werken en voer preventief onderhoud uit.
- Vervang kranen zodra er lekken optreden.
- Kies voor eenvoudige, robuuste kranen van hoge kwaliteit die duurzamer en gemakkelijker te onderhouden zijn.
- Overweeg de installatie van lekdetectiesensoren en systemen voor het op afstand uitlezen van meters, zodat overmatig verbruik snel kan worden opgespoord en aanzienlijke besparingen kunnen worden gerealiseerd.
- Repareer of vervang defecte waterverbruikende apparatuur (koelsystemen, vaatwassers, enz.).
- Leid professionals op om lekken of breuken in kranen of leidingen onmiddellijk aan de onderhoudsdienst te melden.
- Moedig bewoners en patiënten aan om lekkages of druppelende kranen te melden.

Vereiste	Nr.	Engagement	Doel	Deadline	KPI
Doelstelling	**5**	Invoering van systemen voor afstandsuitlezing voor alle hoofdmeters van leveranciers waarvan de gegevens niet maandelijks automatisch worden verzameld, met uitzondering van irrelevante gevallen *(zie Roadmap Energiebeheer 2025).*	100% van de faciliteiten	4e kwartaal 2026	*Percentage van de implementatie van actieve afstandsmeting voor water in elk land*

Engagement #2

Verminderen aan de bron

Installeer waterbesparende sanitaire apparatuur

Pas droogtebestendige landschapsarchitectuur toe

Optimaliseer het watergebruik bij dagelijkse taken

Volg de beste praktijken om het risico op legionellose te voorkomen

#2 Minder verbruiken aan de bron

Installeer waterbesparende sanitaire apparatuur

Traditionele sanitaire apparatuur verbruikt vaak meer water dan nodig is. Door te kiezen voor waterbesparende apparaten kunnen faciliteiten hun verbruik aanzienlijk verminderen, zonder dat dit ten koste gaat van het comfort of de gebruikskwaliteit.

Het installeren van **kranen met een laag debiet** en **straalbrekers** kan het waterverbruik beperken zonder dat dit ten koste gaat van de gebruikerservaring.

Ook het gebruik van efficiënte vaatwassers en wasapparatuur draagt bij aan aanzienlijke waterbesparingen op lange termijn, terwijl de exploitatiekosten duurzaam worden verlaagd.

De aanbevolen maatregelen zijn:

- Integreer systematisch voorzieningen om het waterverbruik in badkamers, toiletten en keukens te verminderen, met inachtneming van de doorstroomsnelheden[9] voor sanitair:
  - Kranen (sanitair en keuken): debiet ≤ 6 l/min
  - Douches: debiet ≤ 8 l/min
  - Toiletten: maximale doorstroom van 6 l en gemiddeld verbruik van 3,5 l
  - Urinoirs: debiet ≤ 1 l per spoelbeurt
- Vraag advies aan de technische dienst voordat u een debietbegrenzer installeert.

Beluchters worden niet aanbevolen. Ze bevorderen de vorming van aerosolen, wat het risico op de overdracht van bacteriën zoals Legionella vergroot en broeihaarden voor biofilm creëert.

Deze apparaten, die aan het uiteinde van kranen worden geplaatst en water met lucht mengen om een zachtere straal te creëren en het waterverbruik te verminderen, genereren door de luchtinjectie aerosolen (in de lucht zwevende microdruppeltjes). Deze aerosolen kunnen bacteriën in het water meevoeren, met name Legionella pneumophila, die verantwoordelijk is voor legionellose.

Bovendien hebben beluchters vaak roosters en plekken waar water blijft staan, wat de vorming van biofilm (een laagje micro-organismen dat zich aan oppervlakken hecht) bevordert. Deze biofilm wordt een broeihaard voor bacteriën.

De aanbeveling is om roosterloze laminaire stromingsschermen te gebruiken die voldoen aan medische normen (bijv. DIN EN 15091 of ISO 22196, afhankelijk van de context, of NF 077-15 MM bij *emeis* Frankrijk) om ervoor te zorgen dat het infectierisico wordt verminderd.

[9] *emeis Green Building Strategy*

Laminaire stromingsbrekers produceren een continue, turbulentievrije waterstroom, zonder vermenging met lucht. Dit vermindert de vorming van aerosolen aanzienlijk. De afwezigheid van een rooster beperkt stagnatiezones en daarmee de vorming van biofilm, wat de hygiëne ten goede komt.

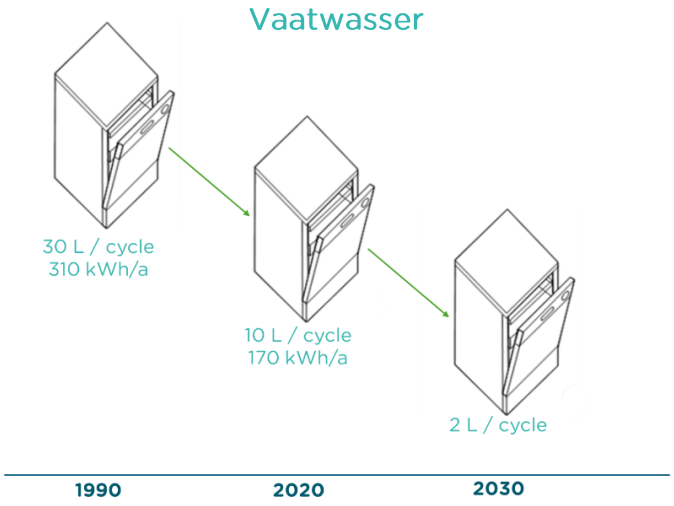
Deze apparaten, die in zorginstellingen worden gebruikt, voldoen aan strenge normen om het infectierisico tot een minimum te beperken.

AN ECONOMICAL SHOWERHEAD
It limits the water flow while optimising the jet pressure. The result is **water savings of up to 75%,** and therefore **energy savings of 75%!**

- Reinig, ontkalk en desinfecteer alle randapparatuur minstens één keer per jaar, of twee keer per jaar voor risicovolle voorzieningen (straalbrekers, douchekoppen, enz.) en/of vervang ze indien nodig.
- Pas de onderhoudsfrequentie aan op basis van de mate van vervuiling en kalkaanslag die u waarneemt.
- Schakel over op efficiënte vaatwassers en wasapparatuur wanneer u uw apparaten vervangt, en geleidelijk vanaf 1 januari 2026.

Een energiezuinige professionele vaatwasser verbruikt 2 liter water per wascyclus, wat niet alleen energie en water bespaart, maar ook de hoeveelheid wasmiddel en glansmiddel.

Een energiezuinige professionele wasmachine heeft energieklasse A of hoger en verbruikt ongeveer 6 liter water per kilo droge kleding per cyclus.

Vereiste	Nr.	Engagement	Doel	Deadline	KPI
Doelstelling	**6**	Systematisch waterbesparende voorzieningen installeren voor kranen, douches, toiletten en urinoirs	100% van de faciliteiten	2e kwartaal 2027	*Percentage installaties van waterbesparende apparatuur per land*
Doelstelling	**7**	Vaatwassers en wasmachines vervangen door waterbesparende modellen wanneer apparaten worden vervangen, geleidelijk vanaf 01-01-2026	100% van de faciliteiten	4e kwartaal 2030	*Percentage waterbesparende apparatuur per land vanaf 01-01-2026*

Droogtebestendige landschapsarchitectuur introduceren

Het onderhoud van de groene ruimtes rond onze faciliteiten is essentieel, maar mag niet ten koste gaan van overmatig waterverbruik. Zo **kan een enkele sproeier tot 900 liter water per uur verbruiken**[10] . Door waterbesparende landschapsarchitectuur toe te passen, kunnen faciliteiten landschapskwaliteit, welzijn en behoud van hulpbronnen met elkaar verzoenen.

Aanbevolen goede praktijken zijn onder meer:

- De voorkeur geven aan robuuste planten, bij voorkeur inheemse soorten, die zijn aangepast aan het lokale klimaat en minder water nodig hebben. Door ze in de volle grond te planten in plaats van in potten, wordt de waterbehoefte ook verminderd.
- Overweeg het planten van inheemse bomen, die natuurlijke waterregulatoren zijn en actief helpen bij het behoud van watervoorraden.
- Zorg voor een ecologisch beheer van groene ruimtes om verdamping te beperken: gedifferentieerd beheer, mulchen, enz. Mulch of schors in bloembedden kan het waterverlies door verdamping met wel 70% verminderen.
- Installeer hoogwaardige irrigatiesystemen, zoals druppelirrigatie of intelligente controllers, zodat water alleen wordt toegediend waar en wanneer dat nodig is, met voorrang voor de vroege ochtend of late namiddag.
- Zorg voor regelmatig onderhoud van de landschapsinstallaties om lekken en storingen te voorkomen.
- Verhoog het bewustzijn bij interne en externe belanghebbenden door middel van zichtbare communicatie, met behulp van posters of speciale borden (bijvoorbeeld: *"Hier besparen we water"*).

[10] *Ministerie van Volksgezondheid - Milieu en Duurzame Ontwikkeling - Technisch memorandum 07-04: Waterbeheer en waterefficiëntie - advies over beste praktijken voor de gezondheidszorg*

Optimaliseer het watergebruik bij dagelijkse taken

Hygiëne van bewoners

› Laat het water niet onnodig lopen tijdens het douchen of wassen van bewoners en patiënten, waarbij hun comfort en behoeften (met name het gevoel van kou) voorop staan.
› Pas het vulniveau van wastafels aan de daadwerkelijke wasbehoeften aan, om waterverspilling te beperken zonder afbreuk te doen aan de hygiëne.

Schoonmaken

› Zorg voor speciale ruimtes waar bezoekers en zorgverleners paraplu's, schoenen en natte jassen kunnen schoonmaken en opbergen, om het veelvuldig wassen van tapijten en gordijnen te beperken.
› Geef de voorkeur aan droog schoonmaken van grote buitenoppervlakken met behulp van geschikte apparatuur (bezems, bladblazers, enz.) om het waterverbruik te verminderen. Nat schoonmaken moet waar mogelijk worden vermeden.
› Geef de voorkeur aan droge reinigingsmethoden voor tapijten, voor zover dit verenigbaar is met de hygiëne-eisen.

Keuken

› Laat het water niet onnodig lopen tijdens het afwassen.
› Gebruik aparte bakken, die naar behoefte worden gevuld: één voor het afwassen en één voor het spoelen.
› Verwijder etensresten van borden met een borstel of spatel voordat u ze in de vaatwasser plaatst, in plaats van ze met water af te spoelen.
› Laat de vaatwasser alleen draaien als deze volledig gevuld is, en geef de voorkeur aan "eco"-programma's.

› Zorg ervoor dat keukenvloeren worden schoongemaakt volgens de geldende protocollen, waarbij alleen de strikt noodzakelijke hoeveelheid schoonmaakmiddelen en spoelwater wordt gebruikt. Deze aanpak spaart niet alleen water, maar voorkomt ook schade aan vloeren, muren en oppervlakken.

- Het gebruik van schoonmaakmiddelen moet strikt worden gecontroleerd en in verhouding staan tot de werkelijke behoeften van de faciliteiten. Teams moeten zich houden aan verdunningsprotocollen, aanbevolen doseringen en reinigingsfrequenties die zijn aangepast aan elke ruimte, om een optimale microbiologische effectiviteit te garanderen en tegelijkertijd het verbruik van chemische producten te beperken en daarmee ook de hoeveelheid water die nodig is voor het spoelen.
- Bovendien is elk land betrokken bij een proces van innovatie en experimenten, gericht op het identificeren en testen van duurzamere oplossingen, zoals reinigingstechnologieën met stoom of ozonwater, mechanische processen die het gebruik van producten verminderen, of alternatieven met een lage impact voor medewerkers, patiënten, bewoners en het ecosysteem.

Kamerplanten

- Kies voor kamerplanten soorten die weinig water nodig hebben en gebruik vochtigheidssensoren om alleen water te geven wanneer dat echt nodig is.

Koelsystemen

- Waar de omstandigheden het toelaten, geef de voorkeur aan natuurlijke ventilatie om ruimtes te koelen en het gebruik van koelsystemen te beperken.

Volg de beste praktijken om het risico op legionellose te voorkomen

De implementatie van waterbesparende maatregelen moet gepaard gaan met maatregelen om het risico op legionella te voorkomen.

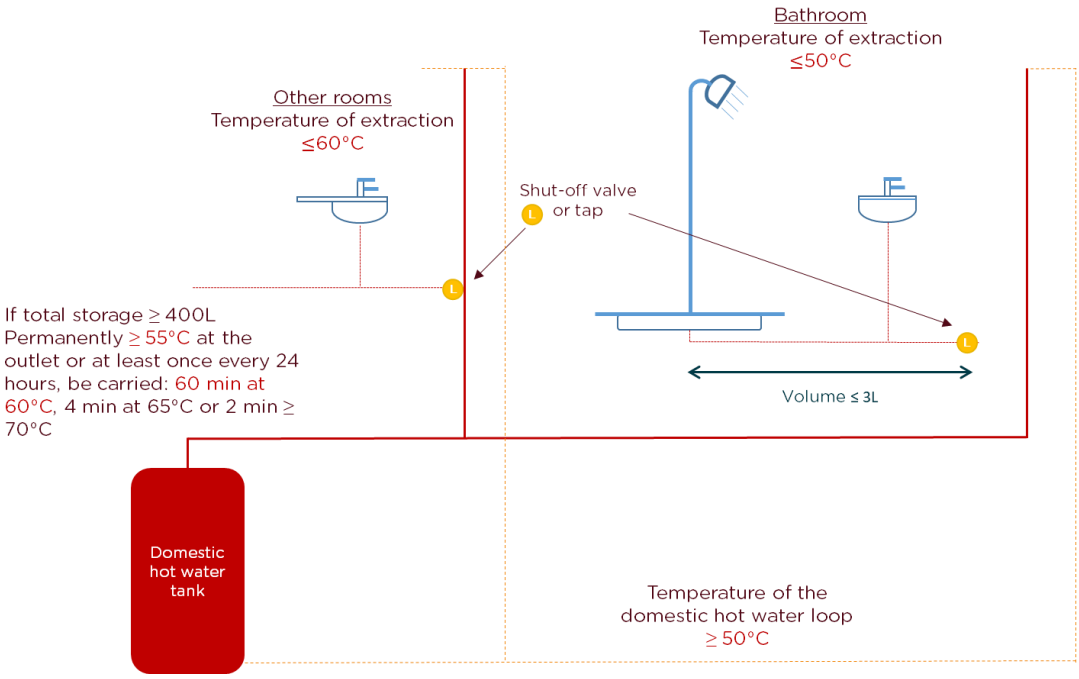
De volgende richtlijnen moeten worden aangepast aan de lokale wetgeving:

Doel van waterpunten

- Verwijder ongebruikte waterpunten wanneer deze zo dicht mogelijk bij de kringloop kunnen worden verwijderd.
- Beperk het aantal handwasplaatsen en geef de voorkeur aan dispensers met hydro-alcoholische oplossing (HAS).
  Handen moeten worden gewassen voor aanvang van het werk, voor en na het eten en na gebruik van het toilet, of in overeenstemming met de lokale wetgeving.
- Overweeg voor handwasfaciliteiten (gedeelde toiletten, wasruimtes, enz.)
  - Tijdgestuurde drukknopkranen
  - Een hendel met een stop halverwege de slag
  - Alleen koudwatervoorziening (behalve in keukens).
- Vraag advies aan de technische en hygiëneteams bij het uitvoeren van werkzaamheden aan de plaatsing van waterpunten.

Temperatuurschommelingen voorkomen

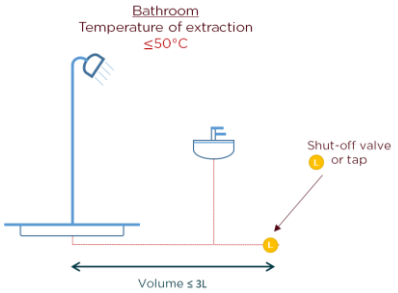
- Isoleer het netwerk (koud en warm water), de opslagtanks en de platenwarmtewisselaars.
- Laat uw waternetwerk controleren om het te optimaliseren (risicoanalyse) of zelfs opnieuw in balans te brengen*.
  (* *als het temperatuurverschil tussen de aanvoer en de retour van de kringloop groter is dan 5-7 °C*)
- Kalibreer de thermometers op de installaties jaarlijks
- Controleer dagelijks de temperatuur van de warmwateropslagtanks
- Verwarm het sanitair warm water zo dicht mogelijk bij de gebruikspunten en niet in de kringloop

Beheer van ongebruikte waterpunten

Permanent ongebruikte waterpunten

- Maak een volledige inventaris
- Geef prioriteit aan het afsluiten van de watertoevoer naar de betreffende dienst of het betreffende waterpunt op het niveau van de leiding (aanwezigheid van een klep of afsluitkraan op de leiding waarmee de leiding kan worden leeggepompt – zie afbeelding)

- Creëer geen doodlopende leiding (leiding met stilstaand water tussen de ringleiding en het gebruikspunt).

Als er geen afsluitklep is of als het waterpunt af en toe wordt gebruikt

- Ontlucht om de 48 uur met gemengd water, gedurende een periode die overeenkomt met de tijd die nodig is om het stilstaande volume te vernieuwen (temperatuurstabilisatie*).
  ** Om verspilling te beperken, is 1 minuut ruim voldoende als het netwerk operationeel is. Referentietijd = maximale tijd om het warmst mogelijke water bij een gestabiliseerde temperatuur te verkrijgen.*
- Reinig de leidingen (purgeren)
- Vraag advies aan de hygiënist en de technische diensten om de waterbemonstering en de installatie van eventuele filters aan te passen.

In geval van een hittegolf

- Zorg voor individuele vernevelaars (spuitbussen).
- Zorg bij het ontwerpen van gebouwen voor ruimtes met een geregelde temperatuur door middel van airconditioninginstallaties.

Engagement #3

Hergebruik en recycling

Investeer in het hergebruik van regenwater

Gebruik natuurlijke oplossingen

#3 Hergebruiken en recyclen

Investeer in het hergebruik van regenwater

De beschikbaarheid van gerecyclede waterbronnen is een uitstekende manier voor landen om hun afhankelijkheid van zoetwatervoorraden te verminderen. Teruggewonnen regenwater kan worden gebruikt voor diverse niet-drinkbare doeleinden, zoals landschapsarchitectuur.

Vereiste	Nr.	Engagement	Doel	Deadline	KPI
Doelstelling	**8**	Een kleine regenwateropvang[11] installeren (< 350 liter) voor activiteiten, evenementen en het onderhoud van kleine ruimtes (balkons, terrassen, kamerplanten, enz.) *(zie biodiversiteitsbeleid).*	100% van de vestigingen met een kleine buiten-ruimte	2de kwartaal 2026	*Implementatie-graad van kleine waterterug-winningssystemen voor faciliteiten met een kleine buitenruimte per land*
Doelstelling	**9**	Systematisch een regenwateropvang- en -terugwinnings-systeem installeren voor het besproeien en reinigen van grote buitenruimtes bij alle nieuwbouwprojecten en ingrijpende renovaties *(zie Green Building Strategie).*	100% van de nieuwbouw projecten en renovaties met buiten-ruimtes >100 m².	Reeds geïmplemen-teerd	*Percentage van de implementatie van waterterug-winningssystemen bij nieuwbouw en ingrijpende renovaties.*

Zorg voor de veiligheid en kwaliteit van regenwateropvangsystemen:

- Voer regelmatige visuele inspecties uit om lekken en afwijkingen op te sporen, de algemene hygiëne te waarborgen en ervoor te zorgen dat het systeem naar behoren functioneert.
- Bepaal een onderhoudsfrequentie die is afgestemd op de omvang en kenmerken van het systeem, in overeenstemming met de geldende veiligheidsnormen.
- Stel een maximale opslagduur voor water vast om de vorming van biofilms en het risico op gisting te beperken.
- Gebruik ondoorzichtige, afgedekte en beveiligde tanks met beschermde toegang om verontreiniging te voorkomen en de waterkwaliteit te behouden.
- Zorg voor een doeltreffende bescherming tegen insecten, met name muggen, en tegen dieren: voorzie ventilatiesystemen van fijnmazige horren (≤ 1 mm) en beveilig afvoerleidingen met terugslagkleppen wanneer deze op het riool zijn aangesloten.
- Installeer een meetapparaat om het regenwaterverbruik te meten en te analyseren.

[11] *De gemiddelde kosten van een regenwateropvangsysteem <350 l met kraan, afvoerplug en filterdeksel bedragen minder dan € 150.*

- Installeer een filter vóór de opslag, met een maaswijdte van ≤ 1 mm, om afzettingen in de tanks te beperken.
- Zorg ervoor dat de tanks gemakkelijk toegankelijk en reinigbaar zijn en voorzien zijn van afsluiters waarmee ze volledig kunnen worden leeggepompt en geleegd.
- Zorg voor een strikte scheiding van de netwerken: regenwaternetwerken moeten volledig onafhankelijk blijven van drinkwaternetwerken om elk risico op kruisbesmetting te vermijden.

Gebruik natuurlijke oplossingen

De natuurlijke oplossingen die in onze faciliteiten zijn geïmplementeerd, kunnen een belangrijke rol spelen bij het verbeteren van de grondwateraanvulling, het vergroten van de weerbaarheid bij overstromingen en, meer in het algemeen, het behoud van watervoorraden.

De volgende oplossingen kunnen worden overwogen in het kader van renovatieprojecten en de inrichting van buitenruimtes:

- Doorlatende bestrating[12] : het gebruik van poreuze oppervlakken ter vervanging van traditionele ondoorlatende bestrating (beton, asfalt) voor parkeerplaatsen, terrassen en paden zorgt ervoor dat regenwater in de grond kan infiltreren. Dit vermindert de afvoer aan het oppervlak en draagt bij aan de aanvulling van het grondwater.
- Groene daken en regentuinen[13] : deze systemen bieden tal van voordelen, waaronder een beter thermisch comfort in de zomer en de winter, een verbeterd visueel comfort en een aantrekkelijker landschap. Ze maken het ook mogelijk om regenwater op te vangen, waardoor de afvoer ervan wordt vertraagd en een natuurlijke filtering plaatsvindt.
- Herstel van wetlands[14] (drasland): de aanleg, het herstel of de bescherming van wetlands en riviercorridors zorgt voor natuurlijke bufferzones tegen overstromingen en periodes van droogte. Ze dragen bij aan de verbetering van de waterkwaliteit en de ontwikkeling van de biodiversiteit.

Voor alle soorten voorzieningen: de aanvullende installatie van een composteer-systeem ter plaatse[15] voor bioafval uit de keuken kan ook een kans zijn. Compost verbetert de vruchtbaarheid van de bodem door geleidelijk voedingsstoffen vrij te geven, maakt de bodem levendiger, verhoogt het watervasthoudend vermogen (waardoor er minder water gegeven hoeft te worden) en kan, afhankelijk van het type faciliteit, helpen de kosten voor de inzameling van bioafval te verlagen.

[12] *Zie emeis BiophilGood-actieblad 2.5 "Doorlatende en afwaterende oppervlakken voor parkeerplaatsen, terrassen en voetpaden".*
[13] *Zie emeis BiophilGood-actieblad 2.4 "Groene daken".*
[14] *Zie emeis BiophilGood-actieblad 2.6 "Creëer een tijdelijk drasgebied".*
[15] *Zie het restauratiebeleid (catering policy)*

Engagement #4

Bewustwording vergroten en deelname stimuleren

Verspreid het waterbesparingsbeleid

Benader de leveranciers als prioriteit

Beperk de watervervuiling

Stel de toegang tot water veilig

#4 Bewustwording vergroten en deelname stimuleren

Verspreid het waterbesparingsbeleid

- Bewustmaking en training van professionals op het gebied van waterbesparing zijn essentieel voor het succes van elk waterbesparingsinitiatief. Door trainingssessies en bewustmakingscampagnes te organiseren, zorgen faciliteiten ervoor dat hun teams de problemen begrijpen, over de nodige kennis beschikken en dagelijks waterbesparende praktijken toepassen.
- Door professionals aan te moedigen om watergerelateerde storingen (lekken, overmatig verbruik, defecte apparatuur) te melden, kunnen problemen snel worden opgespoord en effectiever worden opgelost.
- Het benadrukken van voorbeeldige diensten op het gebied van waterbesparing is een krachtige factor in de collectieve motivatie. Door professionals bij het proces te betrekken, wordt de opkomst van een cultuur van duurzaamheid binnen de organisatie gestimuleerd.
- Het organiseren van interne uitdagingen om het waterverbruik te verminderen kan ook gedragsveranderingen stimuleren, goede praktijken verspreiden en het gevoel van verbondenheid en trots versterken.
- Ten slotte draagt het opzetten van bewustmakingscampagnes gericht op bewoners, patiënten en hun families bij aan het creëren van een positieve dynamiek en het duurzaam ondersteunen van een gedeelde cultuur van waterbesparing.

Vereiste	Nr.	Engagement	Doel	Deadline	KPI
MANDATORY	10	Jaarlijks alle medewerkers trainen in 'zorg voor het milieu' *(zie catering en afvalbeheer policy's)*	100% van de vestigingen	1e kwartaal 2026	*Aantal vestigingen in het land dat zijn personeel heeft getraind in 'zorg voor het milieu' / totaal aantal vestigingen in het land*

Het aanmoedigen van leveranciers om duurzame waterbeheerpraktijken toe te passen en de voorkeur te geven aan partners die het behoud van hulpbronnen centraal stellen in hun aanbod, kan een aanzienlijke positieve impact hebben. Het delen van ervaringen en het ontwikkelen van sectorale samenwerking helpen ook om goede praktijken te verspreiden en verandering te versnellen.

Benader leveranciers prioritair

De leveranciers van producten en diensten die prioritair moeten worden benaderd, zijn de volgende:

- Sanitaire en loodgietersapparatuur (kranen, douches, toiletten, douchekolommen, mengkranen, beluchters, toiletspoelingen, enz.): vraag naar gecertificeerde waterbesparende oplossingen, met gedefinieerde maximale debieten, gedetailleerde technische fiches en gegarandeerde prestaties, evenals een plan om het verbruik te verminderen.
- Wasserijdienstverleners (intern of uitbesteed): vraag om zeer efficiënte machines, oplossingen voor het recyclen of hergebruiken van spoelwater, cyclusoptimalisatie, prestatie-indicatoren (liter/kg linnengoed) en gekwantificeerde reductiedoelstellingen.
- Leveranciers van doucheoplossingen en waterbesparingssets (douchekoppen, beluchters, Venturi-sets, enz.): vraag om gekwantificeerde waterbesparingen, referenties in woonzorgcentra, verzorgingstehuizen of hotels, en ondersteuning voor grootschalige implementatie, kamer voor kamer.
- Leveranciers van warmwaterproductie en waterbehandeling (boilers, ontharders, thermische zonne-energieoplossingen, enz.): zoek naar oplossingen die verliezen verminderen, kalkaanslag beperken, warmwatervolumes optimaliseren en onnodig doorspoelen verminderen.
- Leveranciers van schoonmaak- en onderhoudsdiensten voor gebouwen en groene ruimtes: stuur de werkwijzen in de richting van minder waterintensieve methoden (microvezels, machines met een laag waterverbruik, geoptimaliseerde besproeiing, mogelijke opvang van regenwater) en eis procedures die het watergebruik strikt regelen.
- Leveranciers van wasapparatuur (wasmachines, vaatwassers, enz.): vraag om bewijs van waterprestaties en een gedetailleerde beschrijving van de ingebouwde technologieën (waterterugwinning, beladingssensoren, optimalisatie van chemicaliën/temperatuur, enz.).

ISO 46001 - Certificering van een managementsysteem voor waterefficiëntie (WEMS) is een relevante indicator voor het niveau van structuur en de inzet van een leverancier voor de duurzame optimalisatie van het watergebruik.

Vereiste	Nr.	Engagement	Doel	Deadline	KPI
Doelstelling	**11**	Waterbesparende maatregelen opnemen in de beoordelingscriteria voor alle nieuwe aanbestedingen bij strategische leveranciers	100% van de nieuwe aanbeste-dingen	Vanaf jan. 2026	*Percentage aanbestedingen bij beoogde strategische leveranciers waarin het criterium 'waterbesparende maatregelen' is opgenomen*

Beperk waterverontreiniging

Hoewel het essentieel is om het waterverbruik te verminderen en tegelijkertijd de levenskwaliteit, gezondheid en veiligheid van bewoners, patiënten en professionals te waarborgen, is het even belangrijk om maatregelen te nemen om watervervuiling te voorkomen.

Daartoe moeten de instellingen ernaar streven het gebruik van chemische middelen te beperken – of het nu gaat om schoonmaak- en onderhoudsproducten, pesticiden en meststoffen voor tuinonderhoud of wasmiddelen – om de aanwezigheid van chemische stoffen in afval en afvalwater te verminderen.

Gazons en weideland[16]

› Zorg voor een "zero phyto"-beheer van de groene ruimten: het gebruik van chemische gewasbeschermingsmiddelen, of het nu gaat om herbiciden of synthetische insecticiden, is ten strengste verboden.
Biologische bestrijdingsmiddelen – gebaseerd op natuurlijke gewasbeschermingsmechanismen – kunnen worden toegestaan, mits de beheerder van de groene ruimte hiermee instemt.

› Geef de voorkeur aan het gebruik van elektrisch gereedschap op batterijen ter vervanging van verbrandingsmotoren op fossiele brandstoffen bij de vernieuwing van apparatuur aan het einde van de levenscyclus of in nieuwe faciliteiten vanaf 2024.
Verbrandingsmotoren vormen een risico op het lekken van olie, brandstof en koelvloeistof, wat de bodem, het grondwater en het oppervlaktewater kan verontreinigen. Het verminderen of zelfs elimineren van deze risico's is een directe manier om waterverontreiniging te voorkomen.

› Voor apparatuur die gesmeerd moet worden, moet het gebruik van plantaardige motoroliën en niet-vervuilende smeermiddelen worden aangemoedigd, in overeenstemming met onderhoudscontracten voor groene ruimtes, bij het vervangen van apparatuur of in nieuwe faciliteiten vanaf 2024.

Voedingsmiddelen[17]

› Zorg ervoor dat voedingsmiddelen zo natuurlijk mogelijk zijn, door verboden additieven uit te sluiten en erkende kwaliteitslabels na te leven.

Natuurlijke voedingsmiddelen, waarbij het gebruik van additieven en kunstmatige chemische stoffen wordt beperkt, vereisen over het algemeen minder synthetische meststoffen, pesticiden en agrochemische middelen tijdens de productie. Deze stoffen behoren tot de belangrijkste bronnen van waterverontreiniging, aangezien ze in het grondwater sijpelen of in waterlopen terechtkomen, wat een blijvende verslechtering van de kwaliteit van het aquatisch milieu veroorzaakt.

[16] *Zie beleid voor verantwoord beheer van groene ruimten*
[17] *Zie het restauratiebeleid (catering policy)*

Farmaceutische producten[18]

Restanten van geneesmiddelen komen voornamelijk in het aquatisch milieu terecht via de uitscheidingen van bewoners en patiënten, aangezien de werkzame stoffen niet volledig worden verwijderd door conventionele afvalwaterzuiverings-installaties. Deze moleculen zijn persistent in het milieu en worden vervolgens aangetroffen in de water- en voedselketens.

› Verminder de vervuiling van waterwegen door farmaceutische producten door maatregelen te nemen tegen polymedicatie[19] : rationaliseer en optimaliseer voorschriften voor het algemeen welzijn van bewoners en patiënten, waarbij de voorrang gaat naar degenen die meer dan vijf medicijnen gebruiken en, waar mogelijk, de voorkeur wordt gegeven aan niet-medicamenteuze benaderingen.

Reiniging en desinfectie

› Het gebruik van milieuvriendelijke reinigings- en desinfectiemiddelen aanmoedigen die even effectief zijn als conventionele producten.

Deze aanpak beperkt de lozing van schadelijke chemische stoffen, bevordert de biologische afbreekbaarheid van de gebruikte producten en vermindert de impact op aquatische ecosystemen.

Afval[20]

Onjuist gesorteerd of onvoldoende ingezameld afval is een belangrijke bron van waterverontreiniging, doordat het in waterlopen terechtkomt en uiteindelijk in het water en voedsel dat wordt geconsumeerd.

› Zorg ervoor dat er in alle faciliteiten en kantoren doeltreffende afvalscheidingssystemen (afvalbakken, containers, procedures en training) aanwezig zijn, in overeenstemming met de lokale wetgeving en voor alle verplichte afvalstromen.
› Voorzie elke locatie van ten minste één waterfontein, om het gebruik van plastic flessen en de productie van bijbehorend afval te beperken.

[18] *Zie beleid inzake biodiversiteit en biophilia & afvalbeheerbeleid*
[19] *Polymedicatie is het gelijktijdig toedienen van een buitensporig aantal geneesmiddelen.*
[20] *Zie beleid inzake afvalbeheer*

Stel toegang tot water veilig

In een context van toenemende waterstress is het veiligstellen van de watervoorziening essentieel voor de bedrijfscontinuïteit. Managers moeten met name:

- Noodcontacten beschikbaar hebben om incidenten met de watervoorziening te melden (op te nemen in het contactenbestand).
- Weers- en verbruikswaarschuwingen van overheidsinstanties, gezondheidsinstanties en regionale besturen opvolgen.
- De waternetwerken regelmatig inspecteren en controleren of ze beschermd zijn tegen vorst en het risico op breuken.
- Weten waar de afsluitkranen en watervoorzieningssystemen zich bevinden en hoe deze te bedienen.
- De beschikbare watervolumes ter plaatse beoordelen in geval van een verstoring van de watervoorziening, met als doel 72 uur zelfvoorzienend te zijn met behulp van statische tanks.
- Zorg voor de implementatie van een nood- of bedrijfscontinuïteitsplan voor drinkwater en bedrijfswater, inclusief oplossingen voor de hygiëne van de bewoners (toiletten, wassen) en keukenbehoeften (koken, afwassen).
- Identificeer alternatieve waterbronnen en schat de waterbehoefte op basis van historische verbruiksgegevens.

Vereiste	Nr.	Engagement	Doel	Deadline	KPI
MANDATORY	**12**	Pas een geformaliseerd crisisbeheersings- of bedrijfscontinuïteitsplan aan of versterk dit, waarin een scenario voor een verstoring van de watervoorziening is opgenomen.	100% van de faciliteiten	1e kwartaal 2027	*Percentage van de faciliteiten met een geformaliseerd crisisbeheersings- of bedrijfs-continuïteitsplan dat maatregelen bevat om verstoringen van de watervoorziening te voorkomen en te beheersen*